

– Tað er einki annað land í verðini, sum hevur eitt system av bygðagøtum við varðum sum vit. Í hvørji einstakari bygð eru bygda- og varðagøtur, summa staðni mótast tær á søguligum stöðum, onkrar hava størri virði enn aðrar, tí nakrar eru kvettar av av vegagerð, sigur Durita Brattaberg, sum saman við Martini Simonsen her eru á veg niðan á Kirkjubøreyn eftir aldagomlu varðagøtuni.

Mynd: Jens Kr. Vang.

– Undir óskipaðum víðurskiftum kunnu stórir skaðar standast av fáum ferðafólki, meðan ein fleirfalding av ferðafólki undir skipaðum víðurskiftum hinvegin lítlan skaða ger á umhvørvið, sigur Durita Brattaberg, sum skal gera eina skipan yvir bygda- og ferðagøturnar í Føroyum eftir áheitan frá Ferðaráð Føroya

Durita Brattaberg, landbúnaðarkandidatur í umhvørvisumsiting:

Varðarnir skulu altíð vísa vegin

TURID KJØLBRO

Øll ferðsla í náttúruni ávirkar náttúruútlífing, so ella so. Spurningurin er bara, um vit hava ráð til einki at gera og bara lata standa til, hóast vit vita, at óspilta náttúran er størsta ognin í føroyskari ferðavinnu. Vit hava møguleika at skipa víðurskiftini, um arbeiði byrjar, sum skjótast, - biða vit, kunnu óbataligir skaðar henda og náttúruvirði verða burtur fyri eftirtíðina.

Hetta sigur Durita Brattaberg, cand. agric., sum í summari arbeiðir við eini bundnari uppgávu á Ferðaráð Føroya – hon skal gera eina ætlan um eina bygda- og ferðagøtuskipan í Føroyum.

– Útlendskar frágreiðingar vísa, hvussu ferðavinna kann skipast við skynsemi og við altítt til, at náttúran órogvast minst møguligt. Kanningar vísa, at undir óskipaðum víðurskiftum kunnu stórir skaðar standast av fáum ferðafólki, meðan ein fleirfalding av ferðafólki undir skipaðum víðurskiftum hinvegin lítlan skaða ger, sigur Durita Brattaberg.

Einföld skipan

– Tað er ógvuliga umráðandi, at ein fóst skipan er fyri bygda- og ferðagøturnar í Føroyum. Skipanin skal vera ógvuliga einföld og hava allar hentar upp-

lýsingar, sigur Durita Brattaberg.

Gøturnar skulu vera so einfaldar sum møguligt, tær skulu vera traðkaðar av fólki og fæi, sum tær altíð hava verið, og tað einasta sum skal vísa vegin eru góðu gomlu varðarnir. Við byrjanini av eini bygda- og ferðagøtu skal ein yvirhlitstálva standa, har allar upplýsingar, sum brúk er fyri, eru samlaðar, t.d. kort, myndir og ferða- og friðingareglur.

Umhvørvisætlan

– Stjórin í Ferðaráði Føroya, Annika Joensen, leggur stóran dent á umhvørvis-økið, tí ferðavinnan fremur virksemi, sum hevur árin á umhvørvið og náttúruna. Trupulleikin er, hvussu stovnurin skal fyrihalda seg í mun til umhvørvið. Tey umsita eitt ógvuliga breitt ábyrgðarøki eftir lóggávu. Tí er ynskið frammi um, at ein umhvørvisætlan verður gjørd, sigur Durita Brattaberg.

– Bygda- og ferðagøturnar eru eitt stórt aktiv. Í hvørji einstøku bygð er ein bygðagøta, summa staðni mótast tær á søguligum stöðum, summar hava størri virði enn aðrar, tí onkrar eru kvettar av av vegi meðan aðrar eru truplar at finna. Tí skulu vit finna út av, hvussu tær skulu merkjast, skulu skelti setast upp fram til varðarnar. Utan mun til

hvørja loysn man finnur fram til, hava nógvir varðar tørv á ábøtum, tí so nógvir eru raplaðir niður. Bygda- og býráðini hava ábyrgdina av viðlíkahaldinum av gøtum. Tað týðningarmesta er, at tað er ein fóst skipan, soleiðis at tað er líka um alt landið. Vit siggia nú, at fólk eru farin at merkja gøturnar ymiskt, tí eingin fóst skipan er, og tað er ógvuliga óheppið. Tí er tað í tøkum tíma, at vit fara undir hetta arbeiðið.

– Tað er einki annað land í verðini, sum hevur eitt system av bygðagøtum um alt landið við varðum sum vit. Skipanin, ið vit skulu fáa okkum, er ógvuliga umhvørvisvinarlig, einki fremmant tilfar er í henni og hon er løtt at halda, sigur Durita Brattaberg.

Afturat gomlu bygðagø-

tum er neyðugt at gera nýggjar ferðagøtur, sum ikki neyðturviliga eru úr eini bygð í aðra. Ferðagøturnar skulu geva ferðafólki einu náttúruuppliving við góðum útsýni, møguleikar at vitja serliga fornminni og jarðfrøðiliga áhugaverd stöð. Hesar gøturnar skulu eisini fylgja rætningsleiðinum í bygðagøtuskipanini.

Ætlan fyri hvørja einstøku bygðagøtu sær

Spiran, sum Durita Brattaberg hevur lagt til eina ferðavinnu- og umhvørvisætlan og sum hon legði fram á umboðsráðsfundi í ferðavinnuni í mai, byggir á álitið „Ferðavinnuøkisætlanin“, sum ein arbeiðsbólkur gjørdi í 1994.

– Eg havi brúkt økisætlanina til at byggja víðari á og gjørt nøkur hugskot um, hvussu vit nú eiga at arbeiða. Á umboðsráðsfundinum arbeiddu luttakarnir við nøkrum ítøkligum uppgávum, og tey úrslitini, teir komu fram til, geva mær fullmakt at arbeiða víðari, sigur Durita Brattaberg.

Bygdarmyndin er broytt nógvt tey seinastu 40 árin. Fyrr vistu øll, hvar bygðagøturnar byrjaðu og endaðu. Í dag kann tað vera sera trupult at siggia, hvar bygðagøturnar byrja; ofta mugu fólk ganga gjøgnum túnið hjá fólki, klúgva upp um hegn ella ganga gjøgnum bø á hægstu summartíð, stutt áðrenn grasið verður sligið, fyri at koma hagar, ið gøtan byrjar.

– Skipanin eigur at vera so, at við byrjanina til hvørja bygðagøtu, t.d. á einum parkeringsplássi, fáast upplýsingar um, hvussu gøtan er, hvussu langa tíð tað tekur at ganga hana, hvat kanst tú vanta at mæta á túrinum, um túrin er illgongdur ella lættgongdur, hvørjir fuglar eiga á leiðini, søgulig víðurskipti knýtt til staðið, friðingareglur, kort yvir gøtuna og annað viðkomandi. Skeltini skulu vera líka um alt landið, hava somu stödd og verða gjørd eftir sama leisti. Eru tey ikki tað ørkymlar tað tann ferðandi, sigur Durita Brattaberg.

Royndargøtur

Bundna uppgávan hjá Duritu er at finna tvær bygðagøtur í Føroyum í góðum standi, sum skulu verða royndargøtur komandi ár.

– Síðani skal eg finna út av, hvat skal standa á skeltunum til gøturnar. So mugu vit hava altjóða skeltið við einum manni við ryggsækki upp at standa, sum vísa á vegg fram til fyrsta varðan. Hetta skal so alt setast upp í mai næsta ár. Hin parturin av arbeiðnum hjá mær verður at gera eina arbeiðsætlan fyri umhvørvismál. Og tað er ógvuliga spennandi, tí Ferðaráðið hevur tikið stig til hetta og tað eru tað ikki nógvir almennir stovnar, sum gera, sigur Durita Brattaberg.

Ferðaráð Føroya hevur sett sær sum mál at røkka teimum 50.000 ferðandi á 2000. *Tola Føroyar so stóra vitjan?*

– Tað er ógvuliga trupult at svara uppá. Føroyska náttúran tolr ikki so stórt trýst við óskipaðum víðurskiftum sum í dag. Vit kunnu væl oyðileggja nógvt við fáum fólk undir óskipaðum víðurskiftum, men eru víðurskiptini skipað ber helst til at fáa 50.000 ferðandi í Føroyum uttan at vit leggja merki til tað. Men tá skulu vit vita, hvat vit vilja og hava nøkur mál, sigur Durita Brattaberg.

Durita Brattaberg, er 30 ára gomul og ættað úr Vági. Á landbúnaðarháskúlanum í Ás í Noregi hevur hon lokið prógv um landbúnaðarkandidatur, cand. agric. í umhvørvisumsiting. Grundtúðvingin er í lívfrøði, meðan umhvørvisumsitingin er yvirbygnaðurin í útúðvingini. Í trý ár hevur hon arbeitt á Heilsuførðisligu Starvstovuni við kommunal umhvørvisætlanum, og 1. august fer hon í starv hjá oljufelagnum DONG innan umhvørvisstýring.